Perusväylänpidon rahoitus

Väylävirasto
Trafikledsverket

Helmikuu 2022

Valtiontalouden kehykset 2022–2025

Väylävirasto
Trafikledsverket

- Perusväylänpidon rahoitus on ollut pitkään tarpeisiin nähden niukka, mikä on johtanut mm. väylien kunnossapidon jälkeenjäämän (korjausvelan) kasvuun sekä parantamishankkeiden jonoutumiseen. Hallitus teki perusväylänpitoon 300 miljoonan euron vuotuisen tasokorotuksen vuodesta 2020 lähtien. Edellinen hallitus kohdensi erillisrahoitusta väylien korjaamiseen ja parantamiseen.
- Valtioneuvosto päätti keväällä 2021 vuosien 2022–2025 julkisen talouden suunnitelmasta. Julkisen talouden suunnitelman mukaan väylänpidossa painotetaan liikenneverkon päivittäisen liikennöitävyyden vaatimia toimia sekä korjausvelan kasvun pysäyttämistä ja sen vähentämistä. Perusväylänpidon vuotuinen määräraha on kehyskaudella keskimäärin n. 1,3 mrd. euroa. Kehyspäätöksen mukainen perusväylänpidon rahoitus vuosille 2022–2025 on esitetty taulukossa.

31.10.20 Perusväylänpito (siirtomääräraha 3 v)	2022 Kehys	2023 Kehys	2024 Kehys	2025 Kehys
Kehys 2022-2025, eur.	1 368 999 000	1 202 156 000	1 300 456 000	1 300 456 000

Valtion talousarviot

Väylävirasto
Trafikledsverket

- Eduskunta päättää perusväylänpidon (mom. 31.10.20) rahoituksesta kokonaisuutena. Liikenteen ohjaus- ja informaatiopalvelun palvelusopimukseen käytettävän rahoituksen enimmäismäärä on kuitenkin asetettu valtion talousarviossa. Rahoituksen kohdentuminen esitetään perusväylänpidon momentin selvitysosassa kulkumuodoittain, ja rahoituksen siirtäminen kulkumuotojen välillä vaatii liikenne- ja viestintäministeriön hyväksymän tilijaottelumuutoksen.
- Talousarvioesityksen osana eduskunnalle annetaan myös tieto keskeisten väylänpidon mittareiden kehityksestä.
- **Valtion vuoden 2022 talousarviossa** perusväylänpidon momentille myönnettiin nettomäärärahaa 1,387 mrd. euroa. Lisäksi käytössä on perusväylänpidon tuloina n. 47 milj. euron ratamaksun perusmaksu ja 2,3 milj. euroa muita väylänpidon tuloja (mm. kiinteistötulot ja kanavamaksut).
- Vuoden 2022 talousarvion selvitysosan mukaan korjausvelan kasvua pyritään hillitsemään ja väylien kuntoa turvataan huomioiden erityisesti elinkeinoelämän tarpeet. Toimenpiteitä kohdistetaan myös liikenteellisten olosuhteiden kehittämiseen, joilla parannetaan mm. elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, liikenneturvallisuutta ja työmatkaliikenteen olosuhteita.
- Talousarviopäätöksen yhteydessä eduskunta osoitti jakovarastaan perusväylänpitoon lisämäärärahoja nimetyille hankkeille valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti.
- **Vuosina 2019–2020 annetuissa lisätalousarvioissa** perusväylänpitoon on kohdistettu lisärahoitusta mm. osana elvytystoimenpiteitä sekä annettu valtuus kahdelle suurelle parantamishankkeelle.

Perusväylänpidon määrärahojen* kehitys 2015–2025 (milj. euroa)

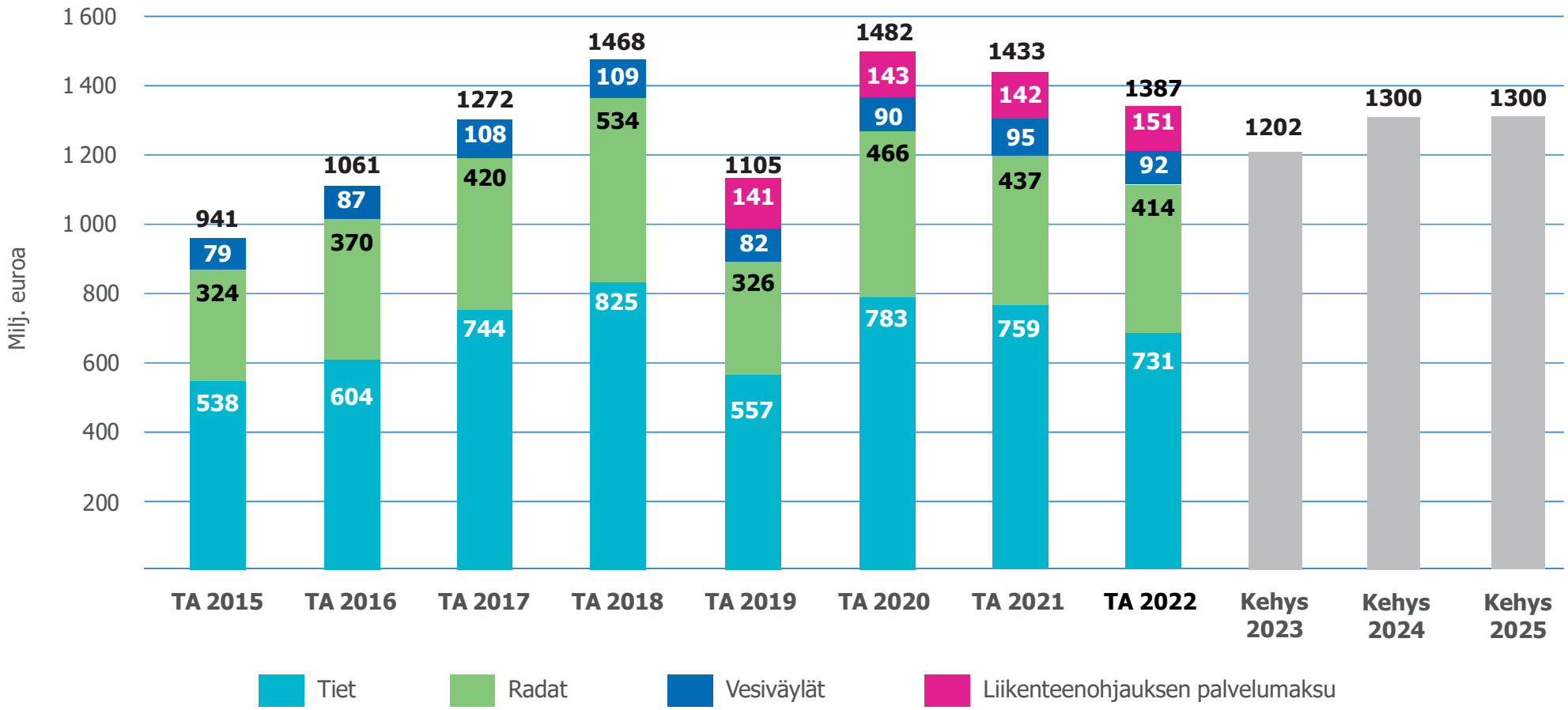

* Lisäksi perusväylänpitoon kohdistuu vuosittain tuloja n. 50 milj. eur, joista merkittävin on radanpitoon kohdistettava ratamaksun tuotto

Perusväylänpidon rahoitustason kehittyminen huomioiden kustannustason nousu

Väylävirasto
Trafikledsverket

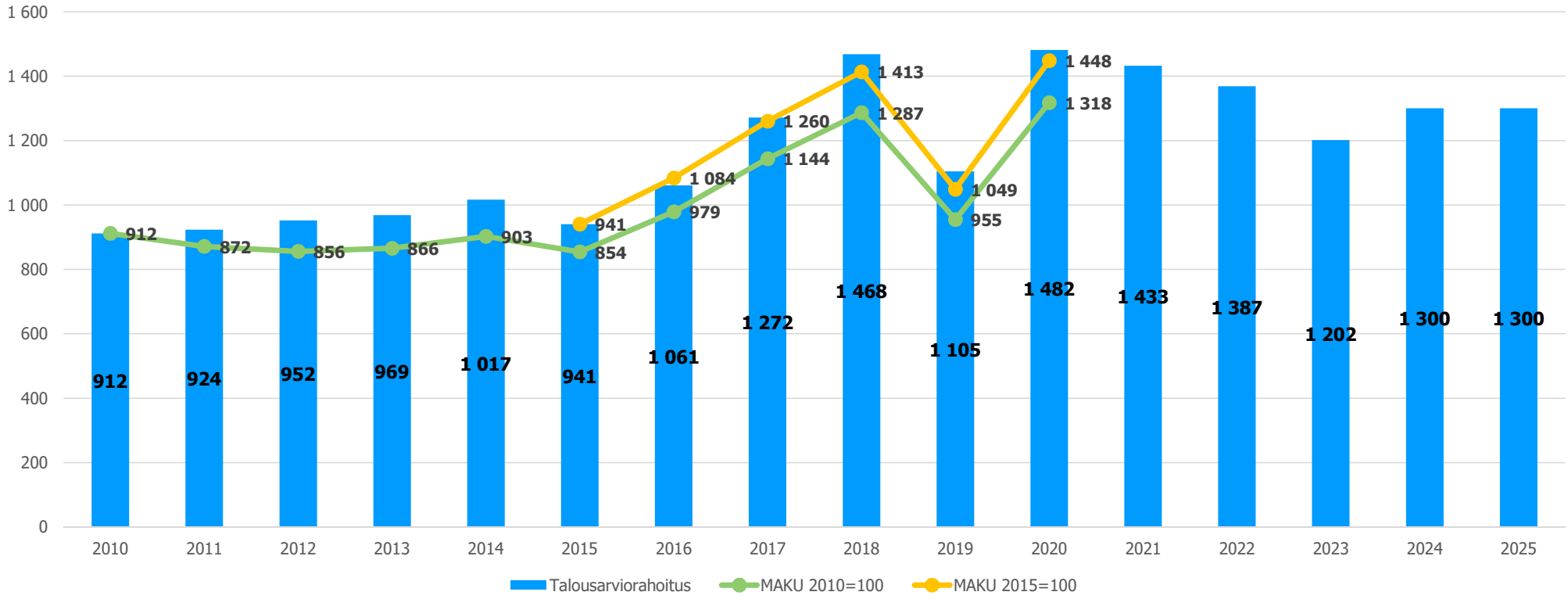

MAKU=maarakennuskustannusindeksi

Rahoitusten vertailu

Perusväylänpito Liikenne 12 –suunnitelmassa / Talousarviopäätöksissä 2021 ja 2022 sekä julkisen talouden suunnitelmassa 2022–2025 (v. 2023–2025)

Väylävirasto
Trafikledsverket

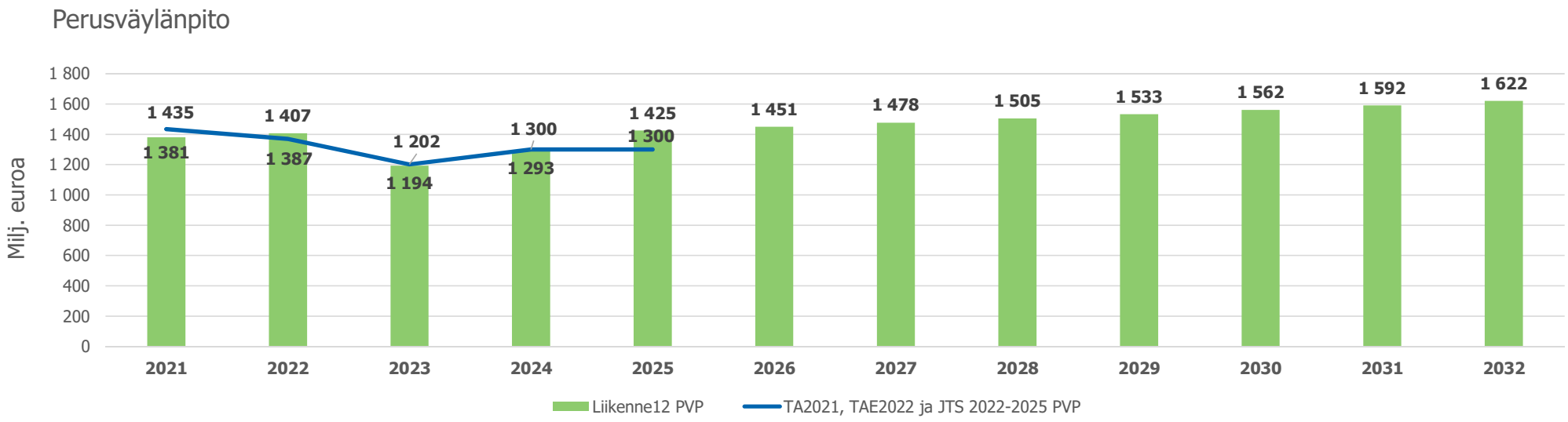

Kuva havainnollistaa Liikenne 12 -suunnitelman ja talousarviopäätösten / julkisen talouden suunnitelman mukaisen rahoituskehyksen eroa.

Yhteisrahoitus kuntien ja yritysten kanssa

- Olemassa olevan valtion väyläverkon hoito ja korjaukset rahoitetaan valtion talousarviorahoituksella.
- Perusväylänpidon parantamishankkeisiin liittyy usein valtion ulkopuolinen rahoitusosuus. Useimmiten ulkopuolinen rahoittaja on kunta. Rahoitusperusteet liittyvät esimerkiksi maankäytön muutoksiin.
- Kuntien ja valtion kustannusvastuun periaatteita maantien pidossa ja radanpidossa on kuvattu Kuntaliiton ja Väyläviraston yhdessä laatimissa suosituksissa. Rahoitusosuuksista sovitaan tapauskohtaisesti.
  - Kunnan ja valtion kustannusvastuun periaatteet maantien pidossa (Kuntaliitto 2010)
  - Kunnan ja valtion yhteistyön ja kustannusvastuun periaatteet radanpidossa (Kuntaliitto 2020)
- Yritykset voivat osallistua tapauskohtaisesti maantiehen tai rataan kohdistuvaan investointiin, jos yrityksen katsotaan saavan investoinnista erityistä hyötyä (Liikenne 12 -suunnitelman mukainen sopimuksellinen yhteisrahoitusmalli).

Perusväylänpitoon kohdistuva EU-rahoitus

Väylävirasto
Trafikledsverket

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR): Edellisen ohjelmakauden 2014–2020 rahoitusta on käytössä vielä v. 2022. Uudella ohjelmakaudella 2021–2027 rahoitusta on edelleen saatavissa pienille infrahankkeille Itä- ja Pohjois-Suomessa. Rahoitus mahdollistaa sellaisten pienien investointien toteuttamisen, joita ei yksin perusväylänpidon rahoituksella pystytä toteuttamaan. Tukea ovat saaneet mm. liittymäjärjestelyt. Hankekohtaisten kustannusarvioiden suuruusluokka on 1–2 milj. eur, ja EAKR-rahoituksen tukiosuus on ollut tyypillisesti noin 50 % kustannuksista. https://www.rakennerahastot.fi/

Euroopan ulkoraja-ohjelmat, ENI CBC: Väylävirasto ja sen edeltäjät ovat osallistuneet tällä vuosituhannella useisiin Interreg-, TACIS-, NDPTL-, ENPI- ja ENI-hankkeisiin. EU:n ENI CBC -yhteistyön (Cross Border Cooperation) päätavoitteet ovat taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen raja-alueilla, yhteisiin haasteisiin vastaaminen (esim. ympäristökysymykset, terveys, rikollisuuden torjunta), ihmisten, tavaroiden ja pääoman liikkuvuuden turvaaminen ja edistäminen sekä ihmisten väliset suorat yhteydet.

- Väylävirasto on ollut lead partner kuudessa suuressa (Large Investment Project) ENI CBC 2014–2020 -hankkeessa, jotka kohdistuvat raja-asemien infrastruktuurin kehittämiseen Suomen ja Venäjän rajalla. Hankkeiden yhteiskustannusarvio on 41 milj. eur, ja tukea saadaan hieman yli 30 milj. eur. Väylävirasto on osallistunut myös pienempiin CBC-hankkeisiin partnerina. Väyläviraston osalta kansallinen rahoitus on osana perusväylänpitoa.
- EU:n uuden rahoitusohjelman 2021-2027 valmistelu on keskeytetty.

CEF: Euromääräisesti suurin liikenneverkkojen rahoituskanava on CEF (Connecting Europe Facility). Tukea saavat hankkeet budjetoidaan tyypillisesti väyläverkon kehittämisen momentille.

Perusväylänpidon rahoituksen kohdentaminen Väylävirastossa

Rahoituksen kokonaiskuva v. 2022–2025

Perusväylänpidon määrärahat kulkumuodoittain on esitetty taulukossa. Vuoden 2022 rahoitus on valtion talousarvion mukainen ja vuodet 2023–25 noudattelevat voimassa olevaa julkisen talouden suunnitelmaa (JTS 2022–25). / Suunnittelutilanne tammikuu 2022

		2022	2023	2024	2025
Tienpito		731,1	622,0	669,0	654,0
Radanpito		413,6	338,0	387,0	372,0
Vesiväylänpito		92,0	97,0	100,0	130,0
Liikenteen ohjaus ja informaatio		150,6	150,6	150,6	150,6
Yhteensä		1387,2	1208,0	1306,3	1306,3

Perusväylänpidon rahoituksen jakautuminen tuotteittain 2022, suunnittelutilanne tammikuu 2022

505 M€

Hoito [K]
Varmistetaan liikenneverkkojen päivittäinen liikennöitävyys, ml. talvimerenkulku

547 M€

Korjaus [A, B]
Korjataan liikenneverkon ja sen rakenteiden kulumisesta ja ikääntymisestä aiheutuvia vaurioita sekä uusitaan vanhoja väylärakenteita nykyvaatimusten tasolle

202 M€

Liikennepalvelut [K]
Tarjotaan ajantasaista liikenteenohjausta, tietoa ja tiedotusta sekä maantielauttapalveluja

181 M€

Parantaminen ja suunnittelu [C]
Parannetaan liikenneverkon palvelutasoa pienillä investoinneilla

[K] vuosikulu, [A, B] palvelutason säilyttäminen ja palauttaminen, [C] palvelutason parantaminen

Perusväylänpidon rahoituksen jakautuminen v. 2022

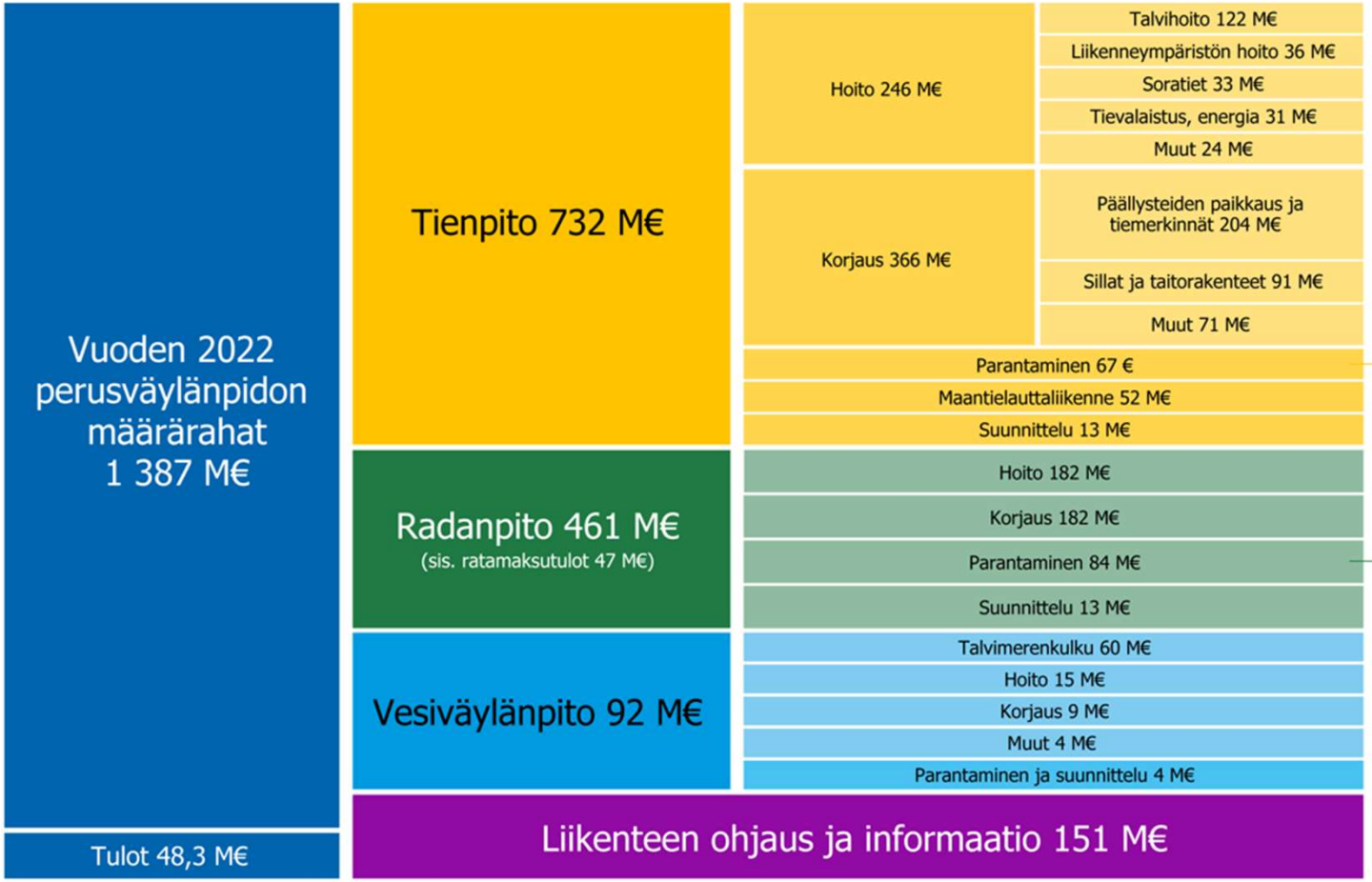

Maankäyttö, asuminen ja liikenne (MAL 2020–23)	22
Alueelliset elinkeinoelämän kohteet (L12, 20–25 M€)	15
Liikenneturvallisuuskohteet (L12, 5–10 M€)	5
Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen (L12, 10 M€)	5
Liityntäpysäköinti (L12, 2–5 M€)	2
Erilliset parantamishankkeet	8

Sidotut parantamisinvestoinnit	38,0
MAL (maankäyttö/asuminen/liikenne)	2,5
Tasoristeysten parantaminen (L12, 15–20 M€)	15,0
Linjaosuudet ja ratapihat (L12, 10–20 M€)	15,0
Kestävä liikkuminen, kaupunkiseudut (L12, 2–5 M€)	5,0
Raakapuun kuormauspaikat (L12, 2–5 M€)	5,0
Muut parantamishankkeet	3,0
Hankehallinta	0,5

*) Rata 47 M€, vesi 0,3 M€ ja tie (palvelualueet) 1 M€

Väylävirasto
Trafikledsverket